

İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Esra LÜLE MERT

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

esralule@gmail.com

Özet

İlköğretim Türkçe ders programlarının temel amaçlarından biri sözcük zenginleşmesini sağlamaktır; çünkü dil bireyin hem bilişsel gelişiminde bir göstere hem de yaşadığı topluma uyum sağlamasında önemli bir araçtır. Dil bireyin bilişsel ve sosyal yönlerinin gelişiminde yardımcıdır ve göstergedir. Sözcük zenginliği, bireyin düşünme ve anlatım zenginliğini beraberinde getirir. Bireyin dili kullanımındaki başarısının başat göstergesi sözcüklere dir. Dilin kullanım olanaklarından yararlanmayı başarmak, dilin sistemli yapısının en küçük yapı taşı olan sözcükleri içerik ve kavram alanlarıyla doğru anlamlandırabilmek bu bağlamda önemlidir. Türkçe öğretimi süreci dört temel dil becerisinden oluşmaktadır ve bu becerilerin gelişimi doğrudan bireyin sözcük zenginliği ile ilişkilidir. Bireyin sözcük zenginliğinin sistemli biçimde zenginleşmesi okuduğunu, dinlediğini anlamasında, yazı yazma ve konuşma sürecinde önemli bir belirleyicidir. Anlama ve anlatma üst başlığında incelenen bu dört temel beceri, doğrudan sözcüklerle ilişkilidir. İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe Programında yer alan kazanımların ve Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin “sözcük öğretimi” açısından değerlendirilmesi temel amacıyla oluşturulan bu araştırmanın problem tumcesi; “ilköğretim 6.,7.,8. sınıf Türkçe programında yer alan sözcük öğretimine yönelik kazanımlar ile Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinlikleri uyumlu mudur” biçiminde belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ile 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitapları “doküman incelemesi” yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada durum belirleme yapılacağından evren ve örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmanın sonucunda, Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin, sözcük öğretimi etkinliklerine oranlarının yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Türkçe öğretimi tümleyen bir süreç olarak kabul edilen sözcük öğretimine yönelik etkinlik

oranları, çalışma kitaplarında arttırılmak zorundadır. Bu bağlamda, çalışma kitaplarının yanında yalnızca sözcük öğretimine yönelik etkinlik kitaplarının hazırlanması önerilebilir. Türkçe öğretimi programında sözvarlığını zenginleştirme amacına yönelik oluşturulan kazanımlar ve etkinlik örneklerinin uyumlu oldukları ve programda yapılan açıklamalarla etkinliklerin uygulanmasının daha anlaşılır duruma getirildiği görülmektedir. Ancak Türkçe çalışma ve ders kitaplarında kullanılan sözvarlıklarının sistemli bir artış göstermediği belirlenmiştir. İncelenen Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin sözcük sayılarına bakıldığında kitapların tamamında da, bir metnin etkinliklerinde kendi içinde de tutarlı bir artış ya da azalış söz konusu değildir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, sözcük öğretimi, etkinlikler, Türkçe öğretimi programı.

Evaluation of Acquisitions and Activities in Elementary Level Turkish Language Program and Turkish Workbooks for Vocabulary Teaching

Abstract

Problem sentence of the study; are the acquisitions for vocabulary teaching in 6th, 7th, 8th class elementary level Turkish program coherent with vocabulary teaching activities in Turkish textbooks and workbooks? Evaluation of acquisitions in 6th, 7th, 8th class elementary level Turkish program and activities in Turkish textbooks in the sense of “vocabulary teaching” constitute the purpose of study. Qualitative research method was used in the study. Elementary level Turkish Language Curriculum and 6th, 7th, 8th class Turkish textbooks were analyzed with the method of “document review”. Population and sampling choice was not done since determination of situation would be done in the study. It can be said that the number of activities for vocabulary teaching used in Turkish workbooks are not adequate. It is compulsory to increase the rate of activities for vocabulary teaching which is regarded as the complementing process of Turkish teaching. In this sense, it can be suggested to prepare activity books only for vocabulary teaching in addition to workbooks. It is observed in Turkish curriculum that acquisitions for the enrichment of vocabulary are coherent with activity examples and implementation of activities would be more comprehensible according to instructions in the program. It was determined that vocabulary used in Turkish workbooks and textbooks does not increase systematically. When the number of words in the activities of analyzed Turkish workbooks is observed; it is seen that there is not any consistent decrease or increase neither in the books as a whole nor within the activities of single text.

Key Words: Turkish teaching, vocabulary teaching, activities, Turkish Language Curriculum

Giriş

Bireyin yaşam alanında varlığının en önemli belirleyicisi, kullandığı dildir. Dilin kullanımında ise sözcükler başat öğelerdir. Haşim (1981: 147) Türkçeyi kullanan sıradan bir insanın sözvarlığına ilişkin şu belirlemeleri sunar: “Gelişmiş bir dimağın tamamlayıcısı artık zengin bir lehçedir. Halbuki orta tabaka ve işçi sınıfı en fazla 1000 kelimele bir sermaye ile yaşar. Köylünün lehçesi ise 500 kelime bile değildir. Onun için halk dilinde ‘işaret’ birçok kelimenin yerini tutar”. Günümüzde de sözvarlığına yönelik yapılan çalışmalarda veriler Haşim’in bu belirlemesini destekleyicidir.

Bir ulus için ortalama 200-300 sözcük kullanımı, bireylerin dilin kullanım olanaklarını ya tam algılamadıklarının ya da kullandıkları dilin fakirliğinin göstergesidir. Türkçenin ilk yazılı kaynaklarının 8. yüzyılda oluşturulduğu tahmin edilen Orhun Yazıtları olduğu düşünülürse ve Türkçenin kullanım olanaklarının (somut- soyut sözcük kullanımları, eş anlamlı sözcükler, kavram zenginliği, atasözü ve deyim kullanımları...) bu yazıtlardaki varlıkları incelenirse Türkçenin kullanım olanaklarının zenginliği yadsınmaz. Dolayısıyla sorun, Türkçenin fakirliği, kullanım olanaklarının kısırlığı değil; Türkçeyi konuşan bireyin bu olanakları tanımamasından kaynaklanmaktadır. Bireyin dili kullanımındaki başarısının başat göstergesi sözcüklerdir. Çok sayıda sözcüğü, doğru anlamlandırarak, dilin kullanım olanaklarından yararlanmayı başarabilmek dilin sistemli yapısının en küçük yapı taşı olan sözcükleri içerik ve kavram alanlarıyla doğru anlamlandırabilmek bu bağlamda önemlidir.

Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde sözcük öğretimi önemli bir çalışma alanıdır; fakat bu alanda hem kuramsal yapıda hem de uygulamada eksiklikler bulunmaktadır. İlköğretim Türkçe ders programlarının temel amaçlarından biri sözvarlığının zenginleşmesini sağlamaktır; çünkü dil bireyin hem bilişsel gelişiminde bir gösterge hem de yaşadığı topluma uyum sağlamasında önemli bir araçtır. Dil bireyin bilişsel ve sosyal yönlerinin gelişiminde yardımcıdır ve göstergedir. Sözvarlığının zenginliği, bireyin düşünme ve anlatım zenginliğini beraberinde getirir. Çocuk, okulöncesi dönemden başlayarak okullarda sistemli bir program doğrultusunda anadilini geliştirebilmelidir.

Türkçe öğretimi süreci dört temel dil becerisinden oluşmaktadır ve bu becerilerin gelişimi doğrudan bireyin sözvarlığı ile ilişkilidir. Bir dilin sözvarlığı ne kadar iyi tanınır,

doğru anlamlandırılır ve bireye istendik ölçüde kazandırılırsa hem sözcük öğretimi amacına ulaşmış, hem de Türkçe öğretiminin temel dil becerileri geliştirilmiş olur. Sözcük öğretimi anadili eğitimi sisteminin önemli bir parçasıdır ve dört temel dil becerisinin gelişimine katkıda bulunmalıdır. Daha doğru ve iyi anlayan, anlatan bireylerin yetiştirilmesi anadili öğretimini tümleyen bir süreç olarak sözcük öğretimi alanı ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, öğrenciye sözcük kazandırmak üzere tasarlanacak dilbilimsel özellik taşıyan etkinlikler sözcük öğretimine önemli katkılar sağlayabilir.

Sözcük öğretiminde kullanılacak etkinlikler, çocuğun sözcük varlığını geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi amaçlamalıdır. Öz'e (2001: 268) göre; "Sözcük anlamı, yazılışı ve cümlede kullanım şekliyle öğretilmedikçe öğrenilmiş sayılmaz". Budak'a (2000: 24-25) göre; "Gerçek anlamda bir sözcük öğretimi düşünme stratejileri, bilişsel yapıyı ve kendi kendine öğrenme yaklaşımını göz önünde bulunduran yol ve araçlarla yapılmalıdır". Erdoğan (2007) ise öğrenci çalışma kitaplarında öğrencinin önceki öğrenmelerini ortaya çıkaracak ve onları sonraki öğrenmelere hazırlayacak etkinliklere yer verilmesinin önemini vurgulamaktadır. Dilimizde sözcüklerle ilgili farklı açılardan çok özgün bilgilere ulaştığımızı söylemekte bir sakınca yoktur. Ama inceleme konusu sözcükse her zaman unutulmuş, yeterince açıklanamamış bir yan olabilir. (Günay 2007: 7)

Küçük (2002) Türkçe programlarındaki eksiklikleri şöyle belirtir: "Türkçe derslerinde amaç öğrenciyi sadece birtakım bilgilerle karşılaştırmak, birtakım verileri kavratmak değildir. Kaldı ki ezberle bilgi vermenin öğrenciye de bir faydası olmayacaktır. Çünkü çağdaş ve bilimsel bir eğitimin amacı bireyi bilgi ile donatmaktan ziyade bireye bilgi edinme yollarını öğretme, bireyde sağlıklı düşünme becerisini geliştirme ve karşılaştığı problemleri çözme ve günlük hayatta karşılaşmış olduğu çeşitli durumlara uyum sağlama yeteneğini geliştirmektir. Bu da çocuğun biyolojik, zihni, ruhi ve sosyal gelişim ihtiyaçlarının iyi bir şekilde belirlenmesinin yeterince karşılanması ile mümkün olacaktır."

İlköğretim 6-8. sınıflar için kullanılan Türkçe dersi öğretim programı 2006 yılında değiştirilmiştir. Bu program yapılandırmacı yaklaşımı, öğrenci merkezli eğitim ve tematik yaklaşım gibi günümüz eğitim yaklaşımlarını esas almaktadır. Programdaki kazanımlar öğrenme alanlarına göre sınıflandırılmış ve bunlarla ilgili etkinliklere yer verilmiştir. Derslerde kullanılan kitaplar; ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabıdır. Eğitim-öğretimde en önemli kaynakların başında ders kitapları gelir. Bu yönüyle eğitim-

öğretimde amaçların, kazanımların gerçekleştirilmesinde en büyük görev ders kitaplarına düşmektedir. Anadili öğretimi sürecinde ders kitapları, Türkçe dersinin amaçları ile öğrenme alanları ve sınıflara göre kazanımların gerçekleştirilmesinde büyük bir görev üstlenmektedir. Türkçe Eğitim Programında (2002) Türkçe öğretiminde kullanılacak araç-gereçler kısmında “Türkçe öğretiminde en belli başlı ve yaygın araç olarak geleneksel ders kitabını tanıyoruz” belirlemesi yer almaktadır. Ceyhan ve Yiğit’e (2004), Yalçın’a (1996) göre ise ders kitapları; öğretim sürecinde kullanılan araçlarının başında gelir. Özbay’ın (2003) yaptığı bir araştırmaya göre Türkçe öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim malzemeleri arasında Türkçe dersi kitapları %94 ile ilk sırada yer almaktadır. Cemiloğlu (2004: 168) bakanlığın ders kitabı hazırlanırken göz önünde bulundurduğu ilke ve kuralların metnin kendisi, yazarı ya da kullanılan sözcükleri belirlemeye yönelik olmadığını, bu ilkelerin daha çok seçilen metinlerin ortak özelliklerini belirlemeye yönelik olduğunu belirtmektedir. Bu belirleme ışığında bakanlığın sözvarlığı konusunda belirlenmiş ölçütlerinin olmadığı görülmektedir. Pehlivan (2003) Türkçe için yaş ve seviyeye göre hangi sözcüklerin ne sıklıkla öğretileceğini belirleyen çalışmaların eksikliğine dikkat çeker. Çotuksöken (2000) ise ders kitaplarındaki metinlerin hazırlanmasından önce her sınıfta kaç sözcük öğretileceğinin liste biçiminde belirlenmesinin gerektiğini ancak bugüne değin ülkemizde böyle bir çalışmanın yapılmamış olduğunu belirtmektedir.

Son zamanlarda yeni neslin sözcük dağarcığının dar olduğu ve derdini anlatmada sıkıntı çektiği görülmektedir. Bu durumun başat gerekçesi Karakuş’a (2005) göre okutulan ders kitaplarındaki sözcük öğretimine yönelik önemsemeyiş ve bu alandaki eksikliklerdir. Bu belirlemeler ışığında Türkçe ders kitaplarının hazırlanması sürecinde sözvarlığı ile ilgili sınıf düzeylerine göre bir ölçüt listeleme söz konusu değildir. Türkçe ders ve çalışma kitapları yaş düzeyleri göz önünde tutularak hazırlanmalıdır. Türkçe ders kitaplarının incelenmesi ile ilgili çalışmalar sözcük ve sözcük türü düzeyindedir. (Arı 2003; Karadağ 2005; Kurudayıoğlu 2005; Temur 2006; Günay 2007; Baysal 2007; Açıkgöz 2008; Kaya 2008; Demir 2010; Keklik 2010; Mert 2010; Çiftçi ve Çeçen 2010; Sönmez 2011) Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe Programında yer alan kazanımların ve Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin “sözcük öğretimi” açısından değerlendirilmesi temel amacıyla oluşturulan bu araştırmanın problem tümcesi; “ilköğretim 6.,7.,8. sınıf Türkçe

programında yer alan sözcük öğretimine yönelik kazanımlar ile Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinlikleri uyumlu mudur” biçiminde belirlenmiştir.

Bu problem ışığında şu alt problemlere yanıt aranır:

1. İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe öğretim programında sözcük öğretimine yönelik kazanım ve etkinlikler ne ölçüde yer almaktadır?
2. İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerde sözcük öğretimine yönelik çalışmalar ne ölçüde yer almaktadır?
3. Türkçe öğretim programı ile Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinlikler uyumlu mudur?
4. Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi sistemli bir çalışmanın ürünü müdür?

Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

Araştırmada şu temel sayıtlardan hareket edilmiştir:

1. Türkçe çalışma kitaplarında kullanılan sözvarlıkları sistemli bir çalışmanın ürünüdür.
2. Türkçe çalışma kitaplarında yer alan etkinlik ve metin örnekleri Türkçe dersi programındaki kazanımlarla uyum göstermektedir.

İlköğretim Türkçe Programında yer alan kazanımların ve Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin “sözcük öğretimi” açısından değerlendirilmesini amaçlayan araştırma, 6., 7., 8. sınıflar için hazırlanmış program, ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ile 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitapları “doküman incelemesi” yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar, 2006 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve 2011– 2012 eğitim öğretim yılında 6.-8. sınıflarda okutulan Türkçe ders ve çalışma kitaplarıdır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada durum belirlemesi yapılacağından evren ve örneklem seçimine gidilmemiştir.

Verilerin Toplanması

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsar. Araştırmadaki veriler kaynak taraması sonucu elde edilmiştir. Araştırmada incelenen Türkçe çalışma kitapları, 6., 7. ve 8. sınıflar için MEB'in yeni program doğrultusunda hazırlayıp yayımladığı 3 çalışma kitabıdır. Veriler değerlendirilirken konuyla ilgili alanyazından yararlanılmıştır (Read 2004; Nation 2005; Fil 2006; Turgut 2006; Apaydın 2007; Doğrul 2007; Dervişoğulları 2008; Erkul 2008; Uzdu 2008; Mert 2010)

Bulgular

Araştırmanın alt problemleri ışığında ulaşılan bulgular şöyle sıralanabilir:

Birinci alt problem: İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe öğretim programında sözcük öğretimine yönelik kazanım ve etkinlikler:

Programda sözcük öğretimi çalışmaları sözvarlığını zenginleştirme amacı altında sunulmuştur. Türkçe öğretimi programında (2006) sözvarlığını zenginleştirme amacına yönelik çok sayıda kazanım ve etkinlik örnekleri yer almaktadır. Programda yer alan, sözvarlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımlar;

1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. (2006: 14)
2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder". (2006: 14)
3. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. (2006: 17)
4. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. (2006: 17)
5. Tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır. (2006: 17)
6. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler. (2006: 17)
7. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. (2006: 17)

8. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur. (2006: 17)
9. Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır. (2006: 19)
10. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır. (2006: 19)
11. Kelimeleri doğru telaffuz eder.” (2006: 20)
12. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır. (2006: 23)
13. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. (2006: 28)
14. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. (2006: 28)
15. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. (2006: 28)
16. Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.” (2006: 28)
17. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır. (2006: 30)
18. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır. (2006: 35)

Programda (2006: 82, 83, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 133, 134, 135, 137) yer alan, sözcük zenginliğini zenginleştirmeye yönelik çok sayıda etkinlik örneği yer almaktadır. Bu örneklerden bazıları;

1. **Eşleştirme:** Dinlenende/izlenende geçen kelimeler eş, yakın ya da zıt anlamlısıyla eşleştirilir. (2006: 14)
2. **Gruplama:** Öğrencilere “sandal, gemi, feribot, sal” gibi aynı kavram alanına giren kelimeler verilir. Bu kelimelerin ortak ve birbirinden farklı yönlerini belirleyerek kelimeleri tanımlamaları istenir. (2006: 17)
3. **Derleme:** Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmaca gibi sözlü kültür ürünleri derlenir. Öğrencilerden derledikleri tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacalardan bazılarını ezberleyerek sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. (2006: 17)
4. **“Çin Seddi”:** Ortaya iki paralel çizgi çizilerek hayalî bir Çin Seddi oluşturulur. Bir muhafız seçilir. Muhafızın görevi belirsiz sesler çıkararak tekerlemenin söylenmesini engellemektir. Beşer kişilik iki gruba ayrılan öğrencilerden ezberlediği tekerlemeyi söyleyenler muhafızı geçerek Çin Seddi’ni aşar. (2006: 17)

5. **“Yenilerini Ekledim”**: Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba dinleyerek ezberlemeleri için şiir, mâni veya tekerleme türlerinden biri verilir. Her gruptan bir öğrenci, seçilen şiiri arkadaşlarına belirlenen süre içerisinde tekrarlayarak okur. Verilen sürede hangi grup ezberlese ödüllendirilir. (2006: 17)
6. **“Sözlük Oluşturuyorum”**: İsim veya fiillerden sözlük oluşturulur. (2006: 17)
7. **Anlamını yazma**: Cümlelerdeki kelimelerin altına, hangi anlamlarıyla kullanıldığı yazılır. (2006: 28)
8. **Farklı olanı bulma**: Temel/mecaz/terim anlamlarında kullanılan/kullanılmayan kelimeler arasında farklı olan bulunur. (2006: 28)
9. **Eşleştirme**: Kelimeler, eş/zıt/yakın anlamlılarıyla eşleştirilir. (2006: 28)
10. **Şema oluşturma**: Kelimelerin eş/zıt/yakın anlamlılarıyla ilgili listeler, şemalar düzenlenir. (2006: 28)
11. **“Sihirli Kareler”**: Okunan metinden hareketle hazırlanan bulmacalar çözülür. (2006: 28)
12. **Farkları bulma**: Eş sesli kelimelerle ilgili metinler (şiir, mâni, atasözü vb.) okunur, kelimelerin anlam farkları söylenir. (2006: 28)
13. **“Çengel Bulmaca”**: Hazırlanan bulmacada numaralandırılmış karelerdeki harfler birleştirilerek atasözü veya deyim bulunur. (2006: 28)
14. **“Ben Hazırladım, Sen Çöz”**: Kelime ve kavramlar belirlenerek bunları içeren değişik bulmacalar hazırlanır. (2006: 28)
15. **Gruplama**: Öğrencilere “sandalye, tabure, oturma, koltuk, kanepeler” gibi aynı kavram alanına giren kelimeler verilir. Bu kelimelerin ortak ve birbirinden farklı yönlerini belirleyerek kelimeleri tanımlamaları istenir. (2006: 28)
16. **Eşleştirme**: Atasözleri ve deyimler uygun tutumlarla/davranışlarla eşleştirilir.
17. **“Canlan Biraz”**: Metinde geçen deyim ve atasözleri değiştirilerek gerçek anlamlarıyla cümle içinde kullanılır. Öğrencilerden bu deyim ve atasözlerini bulmaları istenir. (2006: 28)
18. **Gruplandırma**: Atasözleri ve deyimler anlam özelliklerine göre gruplandırılır. (2006: 28)
19. **“Düzenimi Kaybettim Yardım Eder misin?”**: Öğrenilen kelimelerin harflerinin yerleri değiştirilerek öğrencilerden bu kelimeleri bulmaları ve cümle içinde kullanmalarını istenir. (2006: 28)

20. “Atasözlerimiz Canlandı”: Metinde geçen bir deyim veya atasözüyle ilgili oyun hazırlanır. (2006: 28)

21. “Kelime Küpü”: Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba bir kelime küpü verilir. Metinde ilk kez karşılaşılan kelimeler, küpün farklı yüzlerine yazılır. Her kelimeye farklı puanlar verilir. Küp sırayla atılarak öğrencilerden gelen kelimelerle ilgili birbirinden farklı cümleler oluşturmaları istenir. Arkadaşıyla aynı cümleyi kuran ve belirlenen sürede cümleleri söyleyemeyen öğrenci oyundan çekilir. Oyun sonunda en çok puan alan öğrenci birinci olur. (2006: 28)

Erkul (2008: 27) Türkçe Eğitim Programındaki sözcük çalışmalarıyla ilgili şu belirlemeleri sunar: “22.09.1981 tarihli İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı’nda Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak İlköğretim Okulları Türkçe öğretiminin ‘genel amaçları’ndan 5. maddesi ‘*Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek*’ olarak belirlenmiştir. ‘Açıklamalar’ bölümünde de bu maddeyle ilgili olarak, insanın kelimelerle düşündüğü, başkalarına açıklamak istediklerini ancak kelimelerle anlatabildiği ifade edildikten sonra şöyle devam edilmiştir: Çocuğun annesinden öğrendiği dil, en ilkel yalın ihtiyaçlarını karşılayabilir. Yaşı ilerleyip çevresi genişleyerek ihtiyaçları çeşitlendikçe çocuğun kelime dağarcığı da genişler, zenginleşir. Bu gelişme, sistemsiz ve sınırlıdır. Çocuğun kelime dağarcığı okulda, özellikle Türkçe dersinde zenginleşir, sisteme bağlanır. Öğrenci, okulda kavramları kazanır. Kelimeler arasındaki ince anlam farklarını ve türlü ilişkileri de öğrenir. VI. ve VIII. sınıflar için sıralanan ‘özel amaçlar’ın 3. maddesinde de ‘Kelime dağarcığını, Türk Dil İnkılâbı ve çağdaş gelişimi doğrultusunda geliştirme’ ifadesi kullanılır. (22.09.1981 tarihli İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı) Genel ve özel amaçlarda sözü edilen ‘kelime dağarcığının geliştirilmesi’, ‘öğrencilerin kazanacakları davranışlar’ olarak temel dil becerisinde ayrıntılı olarak ele alınır”. Calp (2005: 30) ise bu programda “belirlenmiş olan hedef davranışların ne kadar sürede kazandırılacağı, her yaş grubuna ne kadar kelime öğretileceği gibi hususlara” yer verilmediğini belirtir. Erkul (2008: 40- 55) sözcük geliştirme yollarını şu başlıklarda toplar: “Okuma etkinlikleri, yazma etkinlikleri, dinleme/izleme etkinlikleri, konuşma etkinlikleri, dilbilgisi etkinlikleri (doğrudan kelime öğretme, kök ve eklerden yeni kelime türetme, çekim eki getirerek anlam çalışması yapma, kelimelerin zıt anlamlarını bulma, eş anlamlı kelimeleri bulma, ilişkilendirici yöntem, yansıma, cümle ve metin ortamındaki

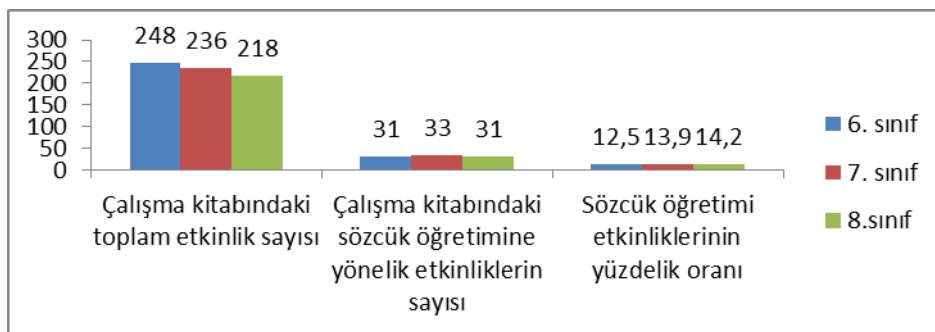
ipuçlarını kullanma, muhtemel (olası) cümleler, soyut kelimelerin öğretimi, sözlük kullanma, sözlükten kelime bulma)”

Türkçe öğretimi programında (2006) sözcük öğretimine yönelik 18 kazanım ve 34 etkinlik örneği belirlenmiştir. İncelenen çalışma kitaplarında bu kazanımların tamamını örnekleyen etkinliklere rastlanmamaktadır; ayrıca etkinlik örneklerinin tümü de kitaplarda kullanılmamıştır; oysa sözcük öğretimine yönelik kazanımları gerçekleştirecek etkinlikler, Türkçe öğretimi programında daha kapsamlı ele alınmalı, çalışma kitaplarında ise bu programın rehberliğinde uyumlu ve sistemli bir yol izlenmelidir.

İkinci alt problem: İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerde sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin yer alma oranları:

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir. Yapılan etkinliğin veya benzerinin öğrenciler tarafından planlanıp uygulanması gerekmektedir (MEB 2006: 8) Bu belirlemeler ışığında Türkçe dersi işleniş sürecinde amaç ve kazanımların uygulama alanının etkinlikler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Türkçe çalışma kitaplarında yer alan etkinlik sayıları ve bu etkinliklerin oranları belirlenen amaç ve kazanımlara ulaşılmasında önemli ve belirleyicidir. Sözcük öğretimi zenginleştirme amacına yönelik hazırlanmış etkinliklerin sayıları ve tüm etkinliklere oranları aşağıda çizelgeleştirilmiştir:

Şekil 1. Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin, sözcük öğretimi etkinliklerine oranları

Bu veriler ışığında Türkçe çalışma kitaplarında kullanılan sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin sayılarının yeterli oranda olmadığı görülmüştür. Türkçe öğretimini tümleyen bir süreç olarak kabul edilen sözcük öğretimine yönelik etkinlik oranları, çalışma kitaplarında

arttırılmak zorundadır. Bu bağlamda, çalışma kitaplarının yanında yalnızca sözcük öğretimine yönelik etkinlik kitaplarının hazırlanması önerilebilir. Dört temel dil becerisi, dilbilgisi ve sözcük öğretimi Türkçe çalışma kitaplarında oranlandığında %16.6'lık bir dilim her çalışma alanına düşen paydır. Oysa sözcük öğretimi dört temel dil becerisinin de, dilbilgisinin de temelini oluşturan bilgiyi içerir ve sözcük öğretiminin çalışma kitaplarındaki yeri belirlenen oranın daha üzerinde olmalıdır.

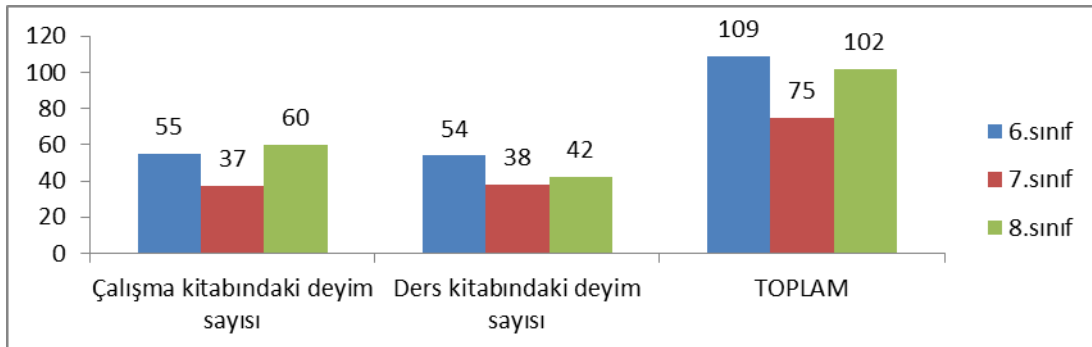
Üçüncü alt problem: Türkçe öğretim programı ile Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin uyumluluk durumları:

Türkçe öğretimi programında sözcük zenginleştirme amacına yönelik oluşturulan kazanımlar ve etkinlik örneklerinin uyumlu oldukları ve programda yapılan açıklamalarla etkinliklerin uygulanmasının daha anlaşılır duruma getirildiği görülmektedir. Ancak çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler ile Türkçe öğretim programındaki kazanım ve etkinlikler birebir örtüşmemektedir. Programda yer alan etkinliklerin çoğuna çalışma kitaplarında yer verilmediği görülmektedir.

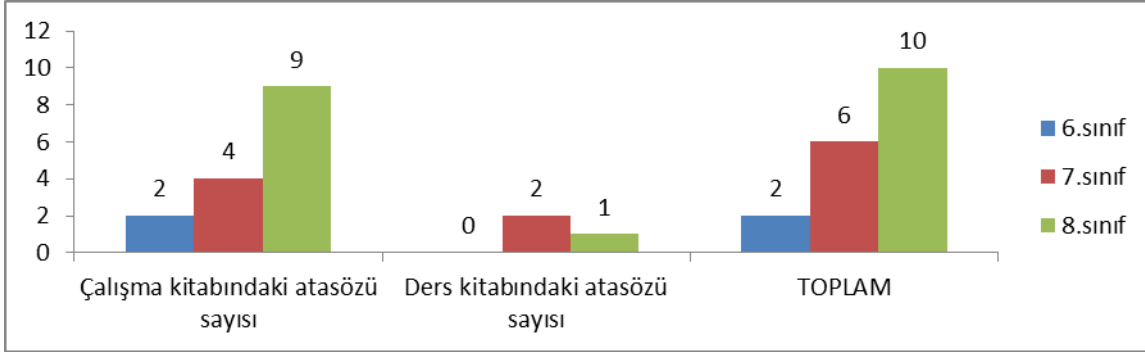
Dördüncü alt problem: Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi çalışmalarının sistemliliği:

Bireyin yaşı ilerledikçe öğrenme düzeyi gelişmektedir. Bu gerçekten yola çıkılarak basamak basamak olan eğitim- öğretim sürecinde, üst basamağa adım atan öğrencinin edinmesi beklenen bilgi ve becerilerin de artış göstermesi beklenir. Bu artış sistemli ise, eğitim öğretim etkinliklerinin de sistemli olduğu savunulabilir. Yalnızca etkinliklerin değil, kullanılan metinlerin de gerek sözcük sayısı gerek tümce ve metin uzunlukları bakımından her üst basamağa geçişte farklılık göstermesi, hatta 1 eğitim- öğretim yılı içerisinde de artış yaşaması gerekli ve önemlidir.

Şekil 2. Türkçe ders ve çalışma kitaplarında kullanılan deyim sayılarının sınıflara göre dağılımı

Şekil 3. Türkçe ders ve çalışma kitaplarında kullanılan atasözü sayılarının sınıflara göre dağılımı

Yukarıda yer alan Çizelge 2 ve Çizelge3'ün verilerinde yola çıkılarak Türkçe çalışma ve ders kitaplarında kullanılan sözvarlıklarının sistemli bir artış göstermediği görülmektedir. Ancak, atasözü sayılarında sistemli bir artış söz konusu olsa da kullanılan atasözleri, Türkçenin atasözü zenginliği düşünüldüğünde oldukça yetersiz sayıdadır.

Eğitim öğretim sürecinde tekrarın öğrenme üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Ancak sözvarlıklarının öğretimi ele alındığında sistemli bir tekrarın yapılmadığı görülmektedir. Deyim sözvarlığı ögesi ele alındığında tekrarların 2 deyimde ve yalnızca 6. sınıf kitaplarında görüldüğü, yapılan tekrarların da 2'yi geçmediği belirlenmiştir.

Çizelge 1. Türkçe çalışma kitaplarında tekrarlanan deyimler ve bu deyimlerin tekrarlanma sayıları

Çalışma kitabında tekrarlanan deyimler ve sıklıkları	Gözünde tutmek	Yola koyulmak
6.sınıf	2	2
7.sınıf	-	-
8.sınıf	-	-

Çizelge 2. Türkçe ders kitaplarında tekrarlanan deyimler ve bu deyimlerin tekrarlanma sayıları

Ders kitabında tekrarlanan deyimler ve sıklıkları	Belini bükmek	Kalp kırmak	Bağrına basmak
6.sınıf	2	-	-
7.sınıf	-	2	-
8.sınıf	-	-	2

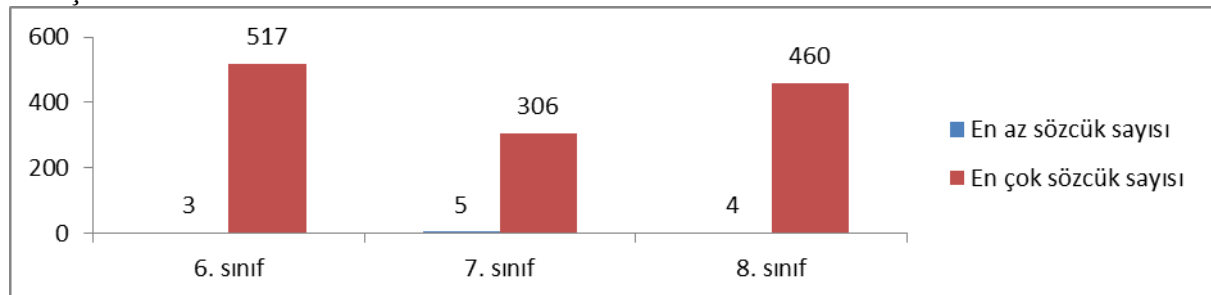
Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki atasözleri incelendiğinde ise hem atasözü sayılarında hem de tekrarlanmalarında önemli eksiklik ve yetersizlikler dikkat çekmiştir. Atasözü sayıları oldukça azdır ve tekrarları ise hiç bulunmamaktadır.

Çizelge 3. Ders ve çalışma kitaplarında ortak olan deyim ve atasözleri

Ders ve çalışma kitabında ortak olan deyim ve atasözleri	6.sınıf (deyimler)	7.sınıf (deyimler)	8.sınıf (deyimler)
	Ayakları yerden kesilmek.	Açık kapı bırakmak...	Alın teri dökmek..
	Başa kakmak.	Ağzından bal damlamak.	Ayağını kaydırmak.
	Dost canlısı olmak.	Foyası meydana çıkmak.	Dizlerine kara su inmek.
	Kulak ardı etmek.	Kalp kırmak	Gözü tutmak.
	Yolunu tutmak.	Kapı dışarı etmek.	Gözünü doyurmak
		Kapı kapı gezmek.	Kuş uçmaz kervan geçmez.
		Yarasını sarmak.	Tadına doyum olmamak.
		Yola çıkmak	Yakasına yapışmak.
TOPLAM	5	8	8

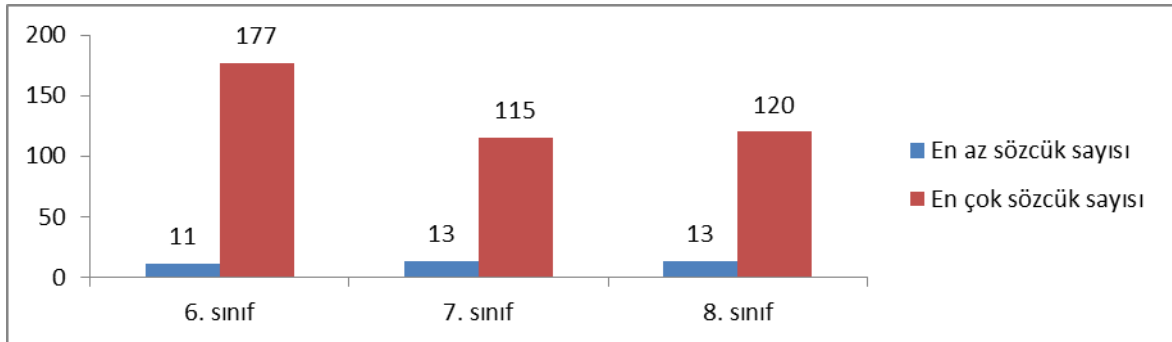
Türkçe ders ve çalışma kitaplarında ortak olan atasözüne rastlanmazken, 6. sınıfta Türkçe ders ve çalışma kitaplarının ikisinde de yer alan deyim sayısı 5'tir. 7. ve 8. sınıflarda Türkçe ders ve çalışma kitaplarının ikisinde de yer alan deyim sayısı 8'tir. Türkçenin sözcük zenginliği düşünülürken deyim ve atasözü değerlerine çok az sayıda yer verilmesi, sözcük öğretimi çalışmalarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğinin kanıtıdır.

Şekil 4. Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin sözcük sayıları ve bu sayıların artış-azalış durumları

İncelenen Türkçe çalışma kitaplarındaki etkinliklerin sözcük sayılarına bakıldığında kitapların tamamında da, bir metnin etkinliklerinde kendi içinde de tutarlı bir artış ya da azalış söz konusu değildir. 6. sınıfta 100 ve 100 üzeri sözcük sayısı 36 etkinlikte, 7. sınıfta 26 etkinlikte, 8. sınıfta ise 49 etkinlikte belirlenmiştir. Etkinliklerdeki sözcük sayılarında artış sınıflara göre sağlanmamıştır. Sınıf düzeyi arttıkça etkinliklerin uzunluklarının artması, 6. sınıftaki etkinliklerde kullanılan sözcük ve tümce sayıları ile 7. sınıfta ve 8. sınıfta kullanılan sözcük ve tümce sayılarının birbirlerinden farklı olmaları gereklidir. Ancak incelenen kitaplarda böyle bir tutum sergilenmemiştir. Sözcük sayısı 517 olan metin 6. sınıf ders kitabındadır. Oysa bu etkinliğin 8. sınıf kitabında yer alması daha doğrudur. 8. sınıfın en yüksek sözcük sayılı etkinliği 460 sözcükten oluşurken, 6. sınıfın etkinliklerinde belirlenen en yüksek sözcük sayısı 517'dir.

Şekil 5. Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin sözcük sayıları ve bu sayıların artış- azalış durumları

İncelenen Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin sözcük sayıları incelendiğinde 100 sözcüğün altında sözcük sayısına sahip etkinliklerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. 6. sınıfta 1, 7. sınıfta 3, 8. sınıfta 2 etkinlik 100 sözcüğün üzerinde sözcük sayısına sahiptir. Türkçe çalışma kitaplarındaki tüm etkinliklerde de yalnızca sözcük öğretimine yönelik etkinliklerde de sözcük sayıları azdan çoğa doğru bir artış göstermemiştir. En çok sözcük sayısı 6. sınıfta, en az sözcük sayısı ise 7. sınıfta belirlenmiştir.

Belirlenen veriler ışığında, incelenen Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin sistemli bir çalışmanın ürünü olmadıkları görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar sayıca azdır. Bu çalışma mevcut durumu belirlemeye yönelik bir çalışmadır.

Türkçe öğretimi programında (2006) sözcük öğretimine yönelik 18 kazanım ve 34 etkinlik örneği belirlenmiştir. İncelenen çalışma kitaplarında bu kazanımların tamamını örnekleyen etkinliklere rastlanmamaktadır; ayrıca etkinlik örneklerinin tümü de kitaplarda kullanılmamıştır; oysa sözcük öğretimine yönelik kazanımları gerçekleştirecek etkinlikler, Türkçe öğretimi programında daha kapsamlı ele alınmalı, çalışma kitaplarında ise bu programın rehberliğinde uyumlu ve sistemli bir yol izlenerek oluşturulmalıdır.

İncelenen Türkçe çalışma kitaplarında kullanılan sözcük öğretimine yönelik etkinliklerin sayılarının yeterli oranda olmadığı görülmüştür. Türkçe öğretimi tümleyen bir süreç olarak kabul edilen sözcük öğretimine yönelik etkinlik oranları, çalışma kitaplarında arttırılmak zorundadır. Bu bağlamda, çalışma kitaplarının yanında yalnızca sözcük öğretimine yönelik etkinlik kitaplarının hazırlanması önerilebilir. Dört temel dil becerisi ve dilbilgisi öğretimi Türkçe çalışma kitaplarında oranlandığında %20'lik bir dilim her çalışma alanına düşen paydır; oysa dilbilgisi öğretiminin alt başlıklarından olan sözcük öğretimine %20'lik bu oranın incelenen kitaplarda ortalama %13,5 olduğu belirlenmiştir. Dört temel dil becerisi de, dilbilgisi de temelini oluşturan bilgiyi sözcükler aracılığıyla edinir ve bu bağlamda sözcük öğretiminin çalışma kitaplarındaki yeri belirlenen oranın daha üzerinde olmalıdır.

Türkçe öğretimi programında sözcük zenginleştirme amacına yönelik oluşturulan kazanımlar ve etkinlik örneklerinin uyumlu oldukları belirlenmiştir. Programda yapılan açıklamalarla etkinliklerin uygulanmasının daha anlaşılır duruma getirildiği görülmektedir; ancak çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler ile Türkçe öğretim programındaki kazanım ve etkinlikler birebir örtüşmemektedir. Programda yer alan etkinliklerin çoğuna çalışma kitaplarında yer verilmediği görülmektedir; ayrıca incelenen Türkçe çalışma kitaplarındaki sözcük öğretimi etkinliklerinin gerek sözcük sayıları bakımından, gerek sözcüklerin çeşitliliği, tekrarlanması bakımından sistemli bir çalışmanın ürünü olmadıkları da belirlemeler arasındadır.

Kaynakça

Yararlanılan Kaynaklar

Açıkgöz, B. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Kitaplarının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Apaydın, D. (2007). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir yöntem denemesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi.

Lüle Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 13-31.

Arı, G. (2003). İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelimeler ve Bu Kelimelerin Kullanılabilirliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Baysal, A. D. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Calp, M. (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Cemiloğlu, M. (2004). *Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Aktüel Yayınevi.

Ceyhan, E. ve Yiğit, B (2004). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Çiftçi, Ö. Ve Çeçen, M. A. (2010). İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Anlamı Bilinmeyen Sözcükler Açısından Değerlendirilmesi. *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları. 122- 137.

Çotuksöken, Y. (2000). Türkçe ve Edebiyat Ders Kitapları Nasıl Olmalı? *Milliyet Sanat Dergisi*. 487, 9, 7-10.

Demir, C. (2010). İlköğretim 2. Kademe Türkçe Ders Kitaplarının İçerik ve Sözcük Sayısı Bakımından Değerlendirilmesi. *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları. 53-66.

Dervişoğulları, N. (2008). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda oyunlarla sözcük öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi.

Doğrul, S. K. (2007). *Effects of children's literature on success in vocabulary teaching*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Erdoğan, T. (2007). İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabının Yapılandırmacı Yaklaşımına Uygunluğu. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8 (14), 163- 172.

Erkul, A. B. (2008). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe kitaplarındaki olaya dayalı metinlerin öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Fil, O. (2006). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında sözcük türlerinin öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi.

Günay, Ç. F. (2007). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kelime Serveti Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günay, D. (2007). *Sözcükbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual.

Haşım, A. (1981). *Gurebahâne-i Laklakan ve Frankfurt Seyahâtname*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı (2002). İstanbul: MEB Yayınları.

Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Lüle Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 13-31.

- Karakuş, İ. (2005). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Can Matbaa.
- Kaya, E. (2008). *İlköğretim 2. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Sözvarlığı İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keklik, S. (2010). Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Atasözleri ve Özdeyişler Açısından İncelenmesi. *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları. 95- 113.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçük, S., (2002), Örgün Eğitim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme Çalışmalarında Karşılaşılan Güçlükler, *Millî Eğitim*, 153-154, 125-137.
- M.E.B. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (6, 7, 8. Sınıflar), Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mert Lüle, E. (2010). *Etkinliklerle sözcük öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mert Lüle, E. (2010). İlköğretim Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Kullanılan Atasözü ve Deyimlere Yönelik Bir Sözvarlığı Çalışması. *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları. 113–122.
- Nation, P. (2005). Teaching vocabulary. *Asian efl journal*, VII, 3, 35-42.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Pehlivan, A. (2003). Türkçe Ders kitaplarında Sözcük Dağarcığını Geliştirme Sorunu ve Çözüm Yolları. *Dil Dergisi*. 122, 84-91.
- Read, J. (2004). Research in teaching vocabulary. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 146- 161.
- Sönmez, H. (2011). Türkçe Ders Kitabındaki İki Temada Sık Kullanılan Sözcükler Ve Bunların Bilişsel Şemaları. *Türkçe Öğretimi Üzerine Çalışmalar*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları. 123- 133.
- Temur, T. (2006). *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turgut, Ö. (2006). *Yabancı dil dersinde pedagojik uygulama açısından sözcük öğretimi ve sözcük dağarcığını geliştirme yöntem ve tekniklerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi.
- Uzdu, F. (2008). *Betimleyici metinlerin dilsel özellikleri ve bu tür metinler yoluyla sözcük öğretimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yalçın, A. (1996). Türkçe Ders Kitaplarının Plânlanması ve Yazılması. *Türk Yurdu*, Temmuz, 107, 23-34.

Lüle Mert, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 13-31.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Türkçe Çalışma Kitapları

Altan, A., Arhan, S., Başar, S., Özaykut, S., Öztürker, G., Yılmaz, D., Yüksel, Y. (2006). *İlköğretim Türkçe 7 Çalışma Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Altan, A., Arhan, S., Başar, S., Öztürker, G., Yılmaz, D., (2006). *İlköğretim Türkçe 8 Çalışma Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Erol, A., Altan, A., Arhan, S., Başar, S., Gülbahar, B., Kansu, S., Kazancıoğlu, Z., Özaykut, S., Öztürker, G., Serin, A., Yılmaz, D., Yurt, M., Yüksel, Y. (2006). *İlköğretim Türkçe 6 Çalışma Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.